

Paul Egede utgaf på Grönländska Elementa fidei Christianæ, år 1742, de fyra Evangelierne år 1744, samt år 1766 Nya Testamentet, under tittel: Testamente Nutak, &c. Otto Fabricius har författat den bästa grammatika och lexicon wi äga för detta språk, och af samma förf. utgafs år 1820 en öfversättning utaf hela bibeln, med tittel: Skalktænct opernartut, m. m. — Thomas a Kempis de imitatione Christi, öfversatt af A. F. Hönne, utkom i Köpenhamn 1824. — Wolff utgaf sammastädes år 1825 en Grönländsk öfversättning af profeten Esaias: Testamentitokamit Profetib Esaiasim Aglegei. — Utom dessa arbeten äger man på detta språk ett stort antal psalmböcker, cathesiser, kyrko-handböcker, bibliiska berättelser, m. m.

A f u s t i f.

Försök, att med anledning af vår nu gällande Tulltara, bewisa förträffligheten af Lurendrejari.

Sic, sic iuvat ire per umbras!
Virgilius.

Rnappast har någonting varit underkastadt så bittra kritiker, som vår nu gällande Tulltara, och likväl tro wi oss utan farhåga af partiiskhet kunna påstå, att om densamma af någon witter ledamot blifwit satt på vers, i stället för att den nu är på naken prosa, skulle den i jeunghodhet icke allenast uppgitt med, utan afwen öfverträffat sjelfwa Virgili be- rinda poem Georgica. Skälet till allt detta klan- der har man emellertid sökt uppleta i det enorma luren- drejari, hwilket en alltför högt drifwen tullafgift på in- kommande utländska producter nödwändigt måste å- stadkomma, likasom lurendrejari i sjelfwa werket wo- re någonting så menligt för staten. Wi erkänna wisserligen, att den allmänna opinionen hittills wa- rit för denna tanke; men detta skall dock icke af- sträcka oss ifrån att söka bewisa raka motsatsen. Wi hade längesedan ännu gifwa lust åt dessa våra yt- tranden, om ej wäntan på att någon mera behjer- tad skulle framträda, hade afhållit oss. Nu då fruktan intagit oss att blåcket afwen i våra blåckhorn skulle under den starka wärman alldeles uttorra, hafwa wi, medan ännu några droppar äro quar,

änteligen gripit oss an; med hwad framgång, tillhö- rde oss att bedöma.

Wähända föla våra sätser icke undgå, att hos den mindre tänkande uppväcka både åtlöje och mistänka. Åtlöje, emedan allt som wunnit häfd, är lifsom om- gårdadt med en gloria af ofelbarhet; mistänke, eme- dan man skall bdrja tro att författaren till dessa re- flexioner sjelf är en heimlig lurendrejare och kanske bär märke i hufwudet efter ett och annat slag af någon strandridare. Hwad det förra beträffar vill han gerna med den wises lugn bära bespottelsen, i fall han med sitt bemödande kunnat gagna; i det sednare hwad dag som helst låta syna sig af Hödglof. Sundhets Collegium i Stockholin.

Allt Lurendrejari är en högst förträfflig sak, be- wises 1:o af sjelfwa Medicinen.

De fleste om ej alla lurendrejari måste företa- gas under den warmare årstiden, då dyppet watten gifwer läglighet till förbudna warors inpractiserän- de. Under en sådan tid af året, i synnerhet om den är förbunden med stark hetta, kunna lätteligen rdt- febrar och andra smittosamma sjukdomar uppkomma. Nu är det enligt Darelis Sockenapotheke bekant, att wid tecken till dylika sjukdomar, blodets aftappning med fördel användes, afwensom spanska flugor, blodig- lar och senapsdegur äro ett förträffligt recommende- rande medel. Det frågas då wed skäl, om alla des- sa batailler som wid fusterne, i och för luren- drejari förekomma, icke äro att betrakta såsom högst wälgörande blods-aftappningar. Hwarje läpp- slag, applicerad på sitt rätta ställe, är att anse såsom en god dragande spansk fluga. Ligger man hårtill den stränga motionen under masacren, så frågas om man icke med skäl kan uppsöka orsaken till det i all- mänhet goda hälsotillståndet wid hafsusterne af Sverige, i dessa lurendrejari batailler, hwilka på wä- gar och stigar icke sällan föregå.

Men det är icke blott i medicinsk hänseende wi recommendera lurendrejari; afwen 2:o i econo- mistiskt måtto är detta näringsfång af högsta bety- denhet.

Hwar och en wet af huru mycken wigt det är, att kunna erhålla den wara man åstundar för det bästa köpet. Men hwarest finner man i detta af- seende en mera högt drifwen menniskokärlig, än just hos lurendrejaren? Då man ofta till ett of- fantligt pris måste förskaffa sig sina utländska be- hof af den skattdragande handlanden, erfar man twertom det mest billiga förfarande hos snyghand-

taren. Swarifrån och på hwad sätt skulle wäl wåra grannlåtts åstfande fruar och döttrar erhålla sin utstyrel, wåra allt för ringa lönta, tjenstehjon sina brillanta nipper, wåra dito dito eleganta herrar sina fina rockar med stoppyning och tillbehör, om ej luren-drejararen funnes? Skulle icke förr eller sednare en allmän banqueroutte på kläder uppkomma? Alltså är luren-drejeriet äfwen i oeconomiskt hänseende att betrakta såsom högst nyttigt.

Men låtom oss icke blott beståda de fördelar den enskilde här af kan winna; låtom oss äfwen affe de nytta luren-drejeriet medförer till det allmännas förkofran.

För ingen som kastat äfwen den flygtigaste blick på årstabellerne är det okänt, att folkstocken under fredliga tider ökas. Härifrån härleder sig den stora trängsel och de swåra utwågar att på årligt sätt komma fram, som man öfwer allt upptäcker. Hwad är då att göra? Skola alla dessa olyckliga warelser, dem öfwerproductionen kastat ifrån sig såsom ett öddt kapital, blifwa samhället till en börda? Prissom i detta fall luren-drejeriet, som i sig öppnar ett nytt och alldeles outdösligt medel, till tusentals människors bergning, hwilka kanske annars, i brist på tienlig s. selsättning, kommit att slå sig på tiggeri, lösdruifveri, tjufnad och rofferi. Huru uppspilda skulle icke wåra corrections anstalter blifwa; jag will icke tala om det bekymmer Landshöfdingarne hwar och en i sitt lån finge widkännas, att wid höga personers ankomst skaffa sådana ur wågen, om ej luren-drejeriet härutinnan rådde en hjälpsam hand?

Men i affeende på de oeconomiska stats detaljerna, mötte wi ett högst wigtigt infäst. Huru mycket penningar, kanske flere millioner, gå ei årligen ur landet genom ett fortsatt luren-drejeri, och af hwilka ingen skärf återfaller i statens fattighösa. Detta infäst tyckes verkligen wid första påseendet förtjena att nogga behiortas. Likwål hwilar alltsammans på en synwilla. Hwad är det som egentligen går ur landet? Antingen wåra producter genom utbyte, och då är härå ingen förlust, eller också wår credit, och hurudan den är wet hwar och en, som i Dagligt Allehanda will försöka att låna utan tant. I hwielfwa werket är det blott på god tro utlånningen borgar oss sina waror. När han får den verkliga walutan, må han se sig om. Swarie hedersskuld är i hwielfwa werket ingen skuld. Wårt föfwer ligger i banken, och hwad parperelapparne beträffar, så gälla de för allt hwad de kunna gälla. Skulle wi också för ett ögonblick

antaga, att en verklig summa af flere millioner årligen affattes i och för luren-drejeri, hwem om intet wi winna deruppå? Är det intet på mångfaldigt sätt bewist, att ju rikare ett land är, ju snarare är det utsatt för inkräktningar och förtryck. Wi droderom fullt förwisade, att om wårt land kunde bringas genom luren-drejeriet ned till samma fattigdom som Grönland eller Kamschatka, skulle ingen menniska i werlden afundas oss, än mindre någon stände hafwa begärelse efter wårt goda. Hela folkmassan kunde då, i fall af ett förestående krig, såga med filosofphen Dias: *Omnis me, mecum porre*, och så afmarschera på en expedition till Spetsbergen eller Nordcap, för att fånga skålar och hwalffskar.

Wi willa upplassa ännu en annan åsigt. Wi föreställa oss, för att till och med ingå på den mest absurda sats, att förmodenhet verkligen är af den högsta betydenhet för en stat. Wi antaga härjemte, genom det årliga luren-drejeriet, ett stort deficit i dess behållning af reddbart mynt. Hwad blifwer här af följden? Wiserligen en minskning af mynbara metaller; men å en annan sida fördöfelse af hwad som consumeras i lyrtiklar. Skulle icke äfwen dessa kunna inbringa en wacker fyrk? Låt endast wåra nordiska skönheter blifwa rätt brillant utstyrda. Låt dem påhånga sina sidentyger och persiska shawlar, dyrbara halskedjor, och kostbara ridiculer, kedjor och andra nipper kring händerne, och snart skola friare anlända från alla werldens delar. Hwilken affättning, wäl icke genom Gref: men Turkwårnernas försorg, skall man då ej hafwa att emotte, af fruntimmers skeppbladningar till det leiserliga Harem, ja till hwielfwa Ibrahim Pascha? Hwilken skara af rika prinsar och furstar skall icke då insinna sig? Och genom allt detta, hwilken otrolig winst kommer ej att tillbringas staten och det allmänna? Uppstår icke samma förhållande, som då fäder wilja se sina döttrar så wäl förörda som gista. De utstyras och påklådas, bortsticcas derefter i en hyrwagn till Beurshaleerna eller spektaklerna, för att der beundras, begapas, hänrycka och förtjusas. Med ett ord: luren-drejeriet drifwet i stort, bör kunna upphjelpa wåra förfallna affairer, små försök skada här, likasom i allt annat, mer än de båta det allmänna.

(Slut e. a. g.)

Stockholm,

Tryckt hos C. J. Wenström.

Onsdagen den 26 Juli 1826.

Inrikes Nyheter.

Stockholm. Ett wist tidningsblad har man funnit synnerligen recomenderadt, till utvecklande af ett sannt national medvetande, att slå sig på gisningar, i synnerhet wid fiensters återbesättande. Denna uppmaning har icke varit utan sin verkan. Twenne presidentplatsers ledighet har spännt den allmänna gisningsorganen, hwilken, enligt Galls system, skall hafwa sin plats fram i pannan, bred wid oförskändhetens och stroderiets, och man wäntar endast derpå, att den allmänna general-moniteuren för allt hwad gisningar heter, måtte gunsibendaget säga första bokstafwen, på det wi sfriga sedan må bokstafwera oss fram till den sidsa. Hwad presidentplatsens återbesättande i Commerce Collegium widkommer, så får man underrätta läsarena derom, att i huswoudstaden gissas på en man, hwilken sedan 1821 sfriswit i commercen 2 gångor i weckan, och hwilken den allmänna rbsten för eller sednare framkallar till denna eller någon annan förnämlig plats i wårt samhälle. Det bdr icke heller sfbrefalla underligt, att den som så länge gissat på andra, slutligen sfiel blir ett föremål för gisningar. Hwad den stora congregationen härom skall säga, torde Arzns bäst och ensamt kunna upplysa.

Emellertid hoppas man att i fall nämnde person ej wägrar mottaga presidentplatsen, hans underbetjening (ty någon kamrat eller like kan han icke äga), ej måtte komma att säga om honom som de Norrländska Läsarena om en wist person: "han liknar ett tomt kloafoder, hwari finnes hwarken wisare, slaglod, urwert eller perpendikel."

Underrättelser om den wid slutet af sbrilidat år i Ryssland upptäckta sammanswårningen.

Wldeles oförmodadt sfwerraskades Europa med underrättelsen om en i Petersburg, wid slutet af sidsförslutne år, utbruten sammanswårning. Man sbrmodade i bbrlan, enligt de uppgifter man erhöll, att upploppet war werkslåd af en handfull misfledde soldater, utaf garnisonen derstädes; men snart gjordes det officielt bekant, att en hemlig förening blifwit upptäckt, hwilken utgrenade sig sfiwer hela Ryssland, isynnerhet inom armeen, och hwars syfte war inbrandet af en constitutionel sbrfattning för kejsare-riket. De medel den härtill welat begagna, sfiwensom det sätthwarpå den sträfwat till sitt egentliga systemål, hafwa varit föga kände, intill dess Under sbrnings-Commissionen i Petersburg slutat sina arbeten. En derstädes nyss utkommen, till kejsar Nicolai ställd berättelse: Rapport de la Commission d'enquête, lemnar omsländliga uppgifter rörande sammanswårningens ursprung, utveckling och hela riktning. Då denna wigtiga händelse bitills är så lter utredd, förmodar man att en, utnämnde sfrift, sammandragen underrättelse skall för många läsare wara wälkommen. Om berättelsens i alla delar oförskäde sanning, kan man wara så mycket mera sbrsäkrad, som den är officiell och har utgått under regeringens egen uppsigt.

Redan i Juni månad år 1825 hade kejsar Alexander erfarit, genom underofficeraren Sherwood, wid tredje Bugska Ublan regementet, att wid 1:a och 2:a armé corpserna funnos hemliga föreningar, hvilka äfystade en omskrifning af nu bestående statsformer, och att medlemmarnes antal beständigt ökade sig. En af dem skulle vara Theodor Wakkoffski. Sherwood erhöi tillåtelse att resa till Kurfst, der denne förtämlande jemte andra förmodade sammansvurna befunno sig, och i September meddelade han regeringen underrättelse om nya upptäckter. General-leutenanten grefwe De Witt lemnade omständligt besked om hemliga stämplingar, det han erhöi utaf en, hvilken ställt sig såsom anhängare af förbundet. Den 1 December ankom till Taganrok ett bref till kejsar Alexander, ifrån capitainen Majboróda, wid regementet Biatka. Majboróda, sielf medlem af föreningen, angaf flera sammansvurna, och arresteringar skedd på hans uppgifter. Dessa af styrelsen gjorda upptäckter synas, jemte andra omständigheter, hafwa påskyndat utbrottet i Petersburg den 26 December förl. år; ty enligt berättelse war detta af de sammansvurna beståndt till derpå följande Martii månad.

Genom de sedermera anställda undersökningarne är följande utredt. År 1826 hade några unge män, återkomne från utrikes orter efter fälttögen 1813, 1814 och 1815, samt bekanta med styfningen af flera politiska sällskap i Tyskland, uppfattat idén att bilda sådana äfwen i Ryssland. De första som förenade sig om förslaget, woro f. d. öfwersten Alexander Murawieff, capitainen Nikita Murawieff samt öfwersten furst Trubetskój. Efter A. Murawieffs plan, skulle de döla sig in om någon Frimurare-loge. Deras uppgifna bewetelsegrund war, "en missförstådd kärlek till fäderneslandet."

Redan wid de första öfwerläggningarne om förbundets stiftande, insunno sig Zakuschkin, samt Sergej och Matthias Murawieff-Apostól, öficerare wid det sedermera upplösta Semenoffskagardes regementet. Förslaget erhöi dock ej någon verkställighet, för än i Februari 1817, då capitain N. Murawieff gjort bekantskap med öfwerste Pöstel, hwarigenom denne kom i gemenenskap med A. Murawieff, hvilken redan stod i nära förhållande till furst Trubetskój. Dessa bildade det första hemliga sällskap, under namn af Wälfärds-Föreningen (Union du Salut), eller Fäderneslandets sanna och trogna barn (*les vrais et fideles enfans de*

la patrie). Pöstel uppfatte stadgarne. Förbundet hade tre klasser; Bröder, Män och Bojare. Inom denna sista och högsta afdelning waldes, för hwarje månad, de äldste eller Directeurerna, neml. Presidenten, Den Bewakande (surveilant) och Secreteraren. Receptionerna skedd med högrådiga ceremonier. Då någon anmälte sig till intagande, aflade han tyfshetsed, äfwen för det fall att han icke gillade förbundets äfgifter. Wid ingåendet föreningen, aflades en ny; äfwen som hwarje klag samt de äldste woro inom sig bundne genom ferskilda edsförpligtelser. Medlemmarna underkastade sig att sträfwa till föreningens mål, samt att ålyda Bojarernas beslut, ehuru dessa bojare woro ökända för de lägre klasserna. — Wid sin första stiftelse utgjordes förbundet af de öfwanämnde, jemte Nowikóff (f. d. öf. för general-gouvernementens i Lilla Ryssland cancellie), Michael Lunin, samt trenne andra, hvilka dock sedan lemnade det samma. — Ifrån föreningens uppkomst war dess syfte en omskrifning af kejsareddmets bestående styrelse-former.

Man hade beslutit att inbjuda general-majoren Michel Orloff, då denne gjorde samma anbud till A. Murawieff, i äfseende å ett sällskap, under namn af De Nyffe Riddarens förbund (*Société des chevaliers russes*), hvilket han organiserade tillika med grefwe Mamónoff samt Berliska statsrådet Nicolai Turgéneff. Orloff och Murawieff kunde ej förena sig om äfgifter. Den föres plan war endast att afhjelpa missbruket i den inre styrelsen. Föreningen wann ej fullbordad, äfwen som Murawieffs icke fortstred. Olika meningar verkade stridigheter. Wisa af medlemmarna wille att sällskapet skulle inskränka sig till att smånigom verka på den allmänna andan, hware mot statuterna föreskrefwo blind lydriad, wåldsamma medel, dolkar, gift, m. m. Stadgarne skulle förändras, efter de grunder dem man ansåg vara gällande för det Tyska Tugend-Bund, enligt uppgifter i Freywillige Blätter. — Wid ett sammanträde i Moskwa år 1817, hwarvid alla fyra Murawieff, Zakuschkin, general-major Ban Wifin, Lunin och furst Theodor Schakóffskój woro närwarande, wäcktes af Lunin första gången frågan om ett regent-mord. Pöstel angafs vara beståndt på en cohorte perdne, att ställas under Lunins anförande. Pöstel nekar sanningen häraf.

(Fortf. c. a. 9).

